

Радош Ракуш

КРАЉЕВАЧКИ ЛИКОВНИ СТВАРАОЦИ '84.

Овогодишња смотра ликовног стваралаштва Крајева била је квалитетнија него раније. Ако се буде истрајало у задатој идеји, ригорознија селекција, боље награђивање и коректнији однос, будуће изложбе имају шансу да досегну одређен професионални ниво. Овогодишња изложба је најозбиљнији наговештај. С обзиром да је изложба отвореног типа, радовима су заступљени сви (аматери, професионалци и остали) чија дела поседују изванредан ниво вредности. Као што се може и очекивати, школовани, икунскији и млађи чинили су вредносно језгро ове поставке.

Слободанка Прибаковић

Сликарство Прибаковићеве започето у духу »новог романтизма« у чијој је естетици имало и одећено место, задњих година је ретрадирано на класични романтизам па и ниже, на искључиви натурализам који, обзиром да постаје себи гил, не обећава ништа добро. Инсистирање на тактилним вредностима као превасходном циљу ни у једном периоду историје уметности није имало смисла, а поготову сада, у времену наглашених организованости. Рекло би се да Прибаковићева себи доказује искључиво вештином оно што се иначе постиже ликовном трансценденцијом, што је и било присутно у њеним ранијим сликама. Траг тих подсећања налазимо у густој уљаној светлости и топлој сомотској гами која извире из њене најдубље интимности. Изложена »Шкољка« само подсећа да се натуралистичке тенденције Слободанка не мора одрећи, већ је једноставно мора ставити у одређени концепт који би је и оправдао.

Ђорђе Симић

Акварели Симића посвећени су у потпуности ликовној садржини и универзалној, скоро симболичној литерарности. За разлику од већине његових индивидуализованих а таутолошких спроведених »објектима« (дрво лево, дрво десно, небо горе земља доле) у којима није и још увек нема ничег сем пригодне »употребљивости«, акварели са ове изложбе спашавају Симићеву сликарску част. Зрелост радова огледа се у довољној мери озбиљности (хроматика, композиција и примерна густина намаза) чиме Симић задовољава основне захтеве технике извлачећи из ње једновремено максимум психолошког. Упоредјујући изложене радове са осталим Смовићевим »стварењима« могло би се закључити да је недостатак мотивације бит кризе у којој се сликар налази већ дуже времена.

Павле Поповић

Говорити о сликару Павлу Поповићу годинама значи понављати се. Најчешће одреднице: Поповић је добар сликар чија се

поетика колеба између Гвозденовића и Милуновића (његових професора), без виднијих напора да се на тако добрим основама изгради аутентичност. Две изложене слике дословно су поновиле ранија запажања: »Мртва природа« очигледно је сва у духу Гвозденовића и нешто боља, и друга, »Портре у плавом«, евоцира Милуновића коме је одузета строгост геста и укупног наступа. Порука ових слика је да би њихов аутор морао да предузме неки одлучнији захват како би стечено искуство и замашне могућности подигао на »својствене ноге«. У истом треба и тражити разлоге што Поповићево сликарство до сада није заузело место у ширим оквирима које му првенствено у оквиру његове генерације, и припада.

Милан Ђокић

Постоје, изгледа, неки довољни разлози из којих Ђокић на изложбама краљевачких сликара не излаже уља. Прошле године се определио за цртачки, литерарно и психолошки схваћене аквареле (врло добри) а ове за цртеже оловком. Класична тема (дрвеће, монументалне грчке маслине), класично су и обрађене у свим елементима тако схваћеног цртежа. Рађени без посебних претензија, донекле импресионистички одређени, снажно психолошки интонирани, говоре о тренутку стваралачке опуштености (позитивно схваћено), којој је битна предност у неоптерећености. Они говоре о способности и спремности Ђокића да се замисли и рационализује а и опусти до спонтаности, те на оба начина наведе сопствени богати дух на креативно испољавање.

Драгољуб Босић

Две слике различите у концепту на најбољи начин представљају свога аутора распетог између два става које до сада није успео да обједини. Један конструктивистички, препун рационалних организација и уздржаног колорита, помало тврд и опор и други, раскалашно експресионистички с разумљивим деформацијама форме и интензивног колорита. Овај парадокс као да има и своју логику у чињеници да осујећење или уздржаност у једном изразу инспирише или акумулира снагу за други. Наизглед неспосивни елементи, с обзиром на неограниченост уметничког израза могли би у даљој Босићевој доследности и довести до изненађујућег оригиналног израза.

Миладин Ивковић

Цртежи Миладина Ивковића по својој строгости и недвосмислености линије, површине и форме освежавају класицистичке успомене и не баш непознатим концептом и извесну употребљивост оновремених размисљања. Трансформација полазне форме ораха до скоро архитектонског стања ствара занимљиве и логичне асоцијације на станишта пуна магијске снаге. Поменути блискост с класицистичким рецептима подржана је доминирајућим рационализмом који се препознаје у непрекинутом трајању од стања идеје до ликовне завршнице. Ивковић се потруди да овако стање умекша помало сетним осенченим површинама које поред ликовног предаха од укушне строгости, зазвуче и довољно ирационално. У бити свеж, дечијом радозналешћу Ивковић истражује веома слободно нове просторе и нова значења стојећи притом иса наизглед строгости и умишљености старијих.

Љубомир Попаречанин

Познавајући Попаречанина као уметника спремног да се ухвати у коло са скоро свим ликовним медијима, морамо констатовати да је скулптура као његов терен ипак најплоднији део његовог бића. То свакако потврђују и две изложене камене композиције које свакако спадају у ред најбољег што је до сада урадио. Изузимајући и природну лепоту камена која плени (онико) обрађена форма наглашеним смислом за монументалност представља основну вредност дела. Одричући се барокних пренаглашености којима је повремено склон, Попаречанин је овога пута снажан управо у уздржаности и ликовног и психолошког геста.

Белимир Зеленовић

Ликовни језик младог Зеленовића занимљив је споју разузда-не аналитичности Ратка Лалића и синтетичности Стојана Ђелића, професора код којих је започео и завршио своје школовање. Свакако да је неопходно добро искуство за речено препознавање што ипак говори о извесној личној трансформацији а не о бу-квалном спогодству. Резултат је чврстина форме и композиције и извесна аутономност геста и поруке. Прихватљиво је више окренут присутно је помало механичко обједињавање различитих ликовних мишљења којима је као студент био нормално и изло-жен. Његово сликарство је у доброј мери и илустрација суко-бљених тенденција у њему самом и жеље ка истраживању и при-супању општем кроз појединачно.

Драган Пешић

Као и Зеленовић, ново име у краљевачкој уметности. Пр-венствено окренут цртежу (код нас јединствен пример) и графи-ци, Пешић истражује елементе језика и свој однос према истим. Специфичност његовог цртачког става везана је за испитивање односа светло тамног, површине и композиције. Овим је близак поетици Недељка Гвозденовића али и независан од ње што по-тврђују синтетизоване композиције другачијег и савременијег рас-положења. У односу на поменути концепт, Пешићеве »површине« нису ту из искључивих ликовних разлога, већ носе и израћен или препознат психолошки третман у коме има особености. Исто-времено, Пешић се представио и као сликар сличног концепта искористивши могућности уља да искаже коректно осећање за материју и суздржану колористичку гаму.

Миладин Милошевић

Три слике Миладина Милошевића су уједно и прве на ос-нову којих би требало да стекнемо увид у његова ликовна схва-тања и могућности. У односу на строгост и педантност цртежа помало надреалистичког миљеа (изложба његових цртежа била је скоро једновремена с поменутом групном изложбом) слике по-казују доста другачије ослобођене експресионистичке манире. Група музичара (основне теме) као да су истргнуте из апокалип-тичког оркестра а амбијент у коме се проламају звуци страве наглашен је до његове буквалне материјалне структуре (ликовно веома слободно). Деформација форме граничи се с карикатура-лним током линије а интензивни и хладно тонирани колорит при-мерен је идеји. Милошевићев став према експресионистичком из-разу није буквалан већ јасно ироничан, чак помало и саркасти-чан што би га могло приближити савременим сликарским то-ковима исте орјентације. Нешто повећана брзина извођења делом је неопходност сличних хтења, што би на другој страни подразу-мевало добро владање ликовним језиком. Уз толеранцију случај-ности чија се неопходност специфично препоручује и уважава, Милошевићева обученост делује коректно, мада неке изричите судове треба оставити времену када ћемо се боље упознати с ње-говим делом.

Раде Вучетић

Још на прошлогодишњој изложби било је јасно да је Ву-четић најзанимљивија и најслободнија личност од свих присутних уметника (и оних који то треба да постану). Уз добру обавеште-ност он се као такав потврдио и ове године (специјална похвала жирија) откривши нам још много тога присутног у његовом де-лу. Слика је из серије »Атеистичких фресака« што по себи већ наговештава занимљива интелектуална искуства. Тематски и пси-холошки Вучетић препознаје магијско у несвесном у најефектни-јем виду путем наглашене еротике, страха, агресивности, ани-малности и »примитивног« уз адекватну необавезност обједиња-вања у изразу и изванредно одмерену духовитост која зауставља

надолазећу морбидност на пристојном осећању. Овакво разграничење је у његовом делу битно јер морбидност и трагичност овде нису тема. Задивљујућа је лакоћа и плодност Вучетићеве размене на релацији несвесно — свесно и обрнуто. Надолазећи садржаји несвесног у његовом бићу не пропадају, већ се на срећан начин препознају и преобраћају у плодноне форме поезије и сликарства. Као значајнију ликовну вредност најпре треба поменути композицију која је плод његове растерећености класичним, мада је претежност на страни диктата несвесног чија искуства просто сатиру научено и вољно. И друго — цртеж. Овај тече по некој својој аутономности вођен такође поменути процесом чиме се и ставља ван дискусије академски поступак а да се квалитет не доводи у питање. Брзина којом је све то изведено може се упоредити с карактером ветра а оправдати поменути изворештем. Зато бисмо закључили да и добро и површно воде порекло из истог, а размеђа им је у сликаревој моћи да одржи наметнути темно. Издржљивост је битна Вучетићева особина (он је атлетичар дугонугаш). Но, да и није најбољи потврђују и слике у датом контексту којима је главна мана, недосликаност и поред добро замишљеног и постављеног колоризма. Овде би се за будућност могло поставити питање које превазилази атлетски оквир али га и укључује: треба ли узимати (не)дозвољена стимулативна средства?

Значај Вучетићевог сликарства (а и поезије) уклапа се у савремене космополитске ставове који би да превазиђу локалне оквире, традиције и искуства повезујући их са колективним људским наслеђем.

Бранислав Милашиновић

Магијску снагу за своје дело којом нас на нивоу несвесног а кроз ликовни проседе везује за исто, Милашиновић овога пута црпи из смисла и симболике броја 4. (4 стране света, 4 свете реке, 4 годишња доба, 3 x 4 групе, 4 људска карактера и сл.). Овде је очито испоштован традиционални принцип да 4 чини јединство или да се јединство састоји из 4 специфичности. Вајарска форма је обједињена на нивоу основе из које се одвајају 4 локалне целине, у бити истоветне али с минималним али довољним разликама, и на нивоу укупности која настаје допуњавањем тих истих различитости. Форма је даље спровођена доследно идеји да лице има своје наличје, да овај свет има свој пандан «с друге стране». Препознајемо је истим концептом на другој страни скулптуре која истовремено брише разлику између «ове и оне стране». Однос дуног и празног чини форму стварном а ликовно дело динамичним. Психолошки и ликовно добро стоји затамњена основа из које израстају потенциране поделе на 4.

Могло би се рећи да Милашиновић изводећи ову скулптуру ништа од овога није имао на уму. Утолико боље. Уметничко стваралаштво најчешће је делотворно спајање с најдубљим садржајем архетипског, колективног искуства.

Слободан Маринковић

Студент Академије за примењену уметност (III г) изненадио је продубљеношћу ликовног доживљаја што никако није својствено »примењашима«. Маринковић је изложио две доста различите слике што је и разумљиво и оправдано за онога који се тек опредељује. Једна је врло добра аналитичка студија у маниру Чедомира Крстића са свим добрим особинама академизованог схватања, а друга доста слободнија и површински схваћена са помало недореченим осећањем равнотеже. Највредније у обема сликама је добро осмишљени колорит и осећање за дату хармонију.

Зоран Китић

Напредак у Китићевом сликарству огледа се у напуштању тривијалности, баналности и непродуховљене морбидности којима је био битно одређен и које је изгледа (погрешно) сматрао главним оружјем а који у нешто ређим акордима још увек одзвучају његовим духовним просторима. Нека подсећања за Китића: патња није и највећа када је најбучнија (или: бука није из-

ПОРТАЛА
ГОР ГОБРА

раз патње). Ван Гог је говорио да су му довољне две боје »црвена и зелена да изрази страшне страсти људске душе«. У том правцу би и Китић морао да развија свој израз. Смањити интензитет а повећати снагу. Мале и једноставне ствари носе исту изражајну моћ као и читав космос уколико пролазе кроз просветљени дух. Трагичност људске егзистенције, коју Китић оберучке прихвата (али и погрешно индивидуализује), најлакше пада на ниво мелодраматичне патетике или шупљег памфлета, што су његове слике у већини случајева. За трагични сјиче довољна је и једна несрећа. За црвену слику не треба највише црвене боје итд. Како су цртачке способности у Китића изузетно скромне, колористичке прилично сирове а захтеви превелики, једина могућност сагледава се у обртању редоследа радом и учењем.

Миролуб Вилић

Оно што својим сликама у задње две године нуди Вилић мора бити прихваћено с највећом могућом резервом. Дакле, не треба га одмах одбацити, али свакако ни прихватити. На неком већем зборишту различитих поетика, Вилићева би и могла бити прихваћена у одавно проређеној естетици минимализоване ликовности. Међутим, у озбиљнијем разматрању морамо погледати у изворишта и одмах закључити да не постоје никакви наговештаји, логике и континуитети садашњем стању, одакле и потичу главне сумње. Известан број сликара сличне оријентације дошао је до свог израза дуготрајним и логичним путем те се њихова појединачна остварења увек узимају у укупном контексту. У Вилићевом случају, како претходница не наговештава завршницу морамо посумњати најпре у пуко епигонство (Протић) или у буквално насилништво над собом и сликом. Свести ликовни израз на пар плакатски схваћених површина и неколико (углавном несигурних) линија, значи разматрати дело са становишта снажних разлога и логичних последица или са потпуно бесмислених и срачунатих намера. Без обзира што Вилић никако не може бити сврстан у групу »разложних« морамо му допустити да до истине допре сам или што је такође вероватно, да се истина покаже сама. Уколико и постоје нама недоступни разлози показате се временом као и евентуално »насилништво« у коме ни сам Вилић неће издржати дуже.

Вујана Жарковић

Сликар-аматер са изванредним осећањем за сликарску материју, колорит и амбијент. Сликарство по искључивом сликарском осећају, неодређивано било каквим знањима, задржало је чедност и сензибилитет којим надмашује све овогодишње излагаче.

Вера Миленковић

Изузетно ретке скулптуре предлагане увек у гипсу откривају извесна епска настојања која у недостатку адекватне снаге завршавају у неинтересантној стилизацији.

Дивна Туцаковић

Сликар малих интимних формата, помало »Милићевске« театарности уме понекад да наговести скромније али истинитије аранжмане. Њене ликовне могућности изгледа да нису занемарљиве али их и она користи у врло ограниченом обиму.

Љубисав Смиљанић

Изложени акварел прожет је изузетном дисциплином, цртачком мером и колористичком документарношћу. Беспрекорност извођења подсећа донекле на класицистичку обраду херојске прошлости задржане пажње на значајним историјским споменицима. Могло би се предложити Смиљанићевом ставу мало више спонтаности и оних драгоцених недоречености који слику »продухове«. Могућу равнотежу документарних и ликовних вредности требало би нарушити у корист ових последњих. Имајући у виду популарност акварела међу краљевачким сликарима, мора се констатовати одређена Смиљанићева предност, судећи бар по изложеном делу.